

خبرنامه علوم و فناوری های میکروبی ایران

فروردین ۱۴۰۲ . شماره یک دوره اول

انجمن علوم و فناوری های میکروبی ایران

هیات مدیره انجمن نوز و آغاز سال ۱۴۰۲ به اعضای انجمن و متخصصین میکروبیولوژی و بیوتکنولوژی میکروبی وابسته شادباش می گوید و تندرستی ایرانیان را در سراسر جهان آرزو مند است.

بهارانه

ساقیا سایه ابر است و بهار و لب جوی
من نگویم چه کن ار اهل دلی خود تو بگوی
بوی یک رنگی از این نقش نمی آید خیز
دلخ آلوده صوفی به می ناب بشوی
سفله طبع است جهان بر کرمش تکیه مکن
ای جهان دیده ثبات قدم از سفله مجوی
دو نصیحت کمنت بشنو و صد گنج ببر
از در عیش درآ و به ره عیب میوی
شکر آن را که دگر بار رسیدی به بهار
بیخ نیکی بنشان و ره تحقیق بجوی
روی جانان طلبی آینه را قابل ساز
ور نه هرگز گل و نسرين ندمد ز آهن و روی
گوش بگشای که بلبل به فغان می گوید
خواجه تقصیر مفرما گل توفیق ببوی
گفتی از حافظ ما بوی ریا می آید
آفرین بر نفست باد که خوش بردی بوی
حافظ

این نشریه خبرنامه الکترونیک انجمن علوم و فناوری میکروبی ایران است که به صورت دومهانه در یک تا دو برگ (۲ تا ۴ صفحه) منتشر می شود.

انتشار بولتن خبری انجمن علوم و فناوری های میکروبی ایران

پیرو تصمیم دوره سوم هیات مدیره انجمن علوم و فناوری های میکروبی به یاری خدا این توفیق حاصل شد و بر آن شدیم تا مطالب قابل ملاحظه در میکروبیولوژی و بیوتکنولوژی میکروبی و مجموعه ای از اطلاعات ضروری در این باره را منتشر کنیم، به آن امید که بتواند برای دانشجویان و متخصصین علوم و فناوری های میکروبی جذاب و مفید باشد. این شماره را به بیان موجزی از تاریخ میکروبیولوژی و بیوتکنولوژی میکروبی اختصاص دادیم. این خبرنامه به صورت الکترونیک انتشار می یابد و از وبگاه انجمن به نشانی زیر و رایگان در دسترس همگان است.

www.ismist.ir

آموزش میکروبیولوژی در ایران

اگر چشم ببوشیم بر آنچه قریب دوهزار سال پیش در گندی شاپور به پزشکان آموخته می شده و اکنون جز اندکی از آن نمی دانیم، هنوز باید از ملاحظات بوعلی سینا (قرن چهارم هجری شمسی) درباره عفونت و درمان آن در قانون بگذریم و کتابخانه، بیمارستان و دانشگاه ربع رشیدی در پایان قرن هفتم هجری شمسی و بسیاری آثار و شواهد دیگر را کنار بگذاریم تا به اکنون برسیم.

در عصر کنونی آموزش علوم در ایران که به دو سده اخیر باز می گردد، تاریخ آموزش میکروبیولوژی در قالب واحدهای درسی به تأسیس دوره های آموزشی زیست شناسی و شاخه های حرفه ای آن یعنی علوم کشاورزی و علوم پزشکی بازمی گردد. میکروبیها در بیش از یک سده اخیر برای مهندسی کشاورزی و طبیبان موجوداتی شناخته شده بوده اند. به یقین شناخت قارچ ها بیش از باکتری ها مورد علاقه مهندسی کشاورزی بوده است و پزشکان به شناخت باکتری ها بیشتر توجه نشان داده اند. دانشکدگان کشاورزی دانشگاه تهران، به عنوان کهن ترین دانشکده دانشگاه تهران قدمتی ۷۵ ساله دارد و در ۱۳۲۸ از وزارت کشاورزی وقت جدا شده و به دانشگاه تهران پیوسته است. این در حالی است که تأسیس این واحد به سال ۱۲۷۹ باز می گردد و می توان آن را از قدیمی ترین نهادهای کشاورزی نوین ایران دانست. پیش از آن پزشکی، جراحی، مهندسی، فلاح و علوم زیستی در زیرمجموعه علوم طبیعی در مدرسه دارالفنون تدریس می شده است. انتظار می رود آثاری از یافته های پیشروان دانش میکروبیولوژی در اروپا توسط معلمان طب و فلاح داروالفنون به دانشجویان تدریس شده باشد. از آنجا که تأسیس داروالفنون به ۱۲۳۰ خورشیدی باز می گردد، می توان همین دیرینگی را به آموزش میکروبیشناسی و قارچ شناسی در ایران نسبت داد. جزئیات بیشتر از آموزش دارالفنون نیازمند کنجاولی و کنکاش بایسته در احوال معلمان، کتابها و شاید جزوه ها و دیگر شواهد و آثار تاریخی است.

ولی در همین نزدیکی، کتابهایی با نام و نشان تاریخ را می توان ورق زد که تاریخ انتشار آن ها از تاریخ تولد مادران و پدرانی بیشتر است که فرزندان شان امروز در دانشگاه به کلاس درس پا می گذارند. جا دارد چند کتاب را نام ببریم: ژنتیک باکتری ها، دکتر حسن تاج بخش به سال ۱۳۴۷، میکروب شناسی عمومی، دکتر روح اله پاکروان، به سال ۱۳۴۲، میکروبیولوژی شیر، دکتر حسن لامع به سال ۱۳۵۰، باکتری شناسی، دکتر فریدون ملک زاده ۱۳۵۲

رویدادهای علمی

کنگره انجمن میکروبیشناسی ایران

www.ismist.ir

تأسیس رشته میکروبیولوژی و بیوتکنولوژی میکروبی در ایران

اگرچه آموزش باکتری ها و قارچ ها از دیرباز در تاریخ دانشگاهی ایران سابقه دارد، ولی آموزش دانشگاهی درباره میکروارگانیسم ها در قالب تک درس های ۲ تا چند واحدی درباره باکتری ها، قارچ های خوراکی، سمی، کپک ها و مخمرها و نیز ریزجلیبک ها و باکتری ها برقرار بوده است و گاه عناوینی مانند میکروپ شناسی، گلستنگ شناسی و گیاهان بیگل را پوشش داده است.

این دروس بخشی از واحدهای درسی دوره های لیسانس و فوق لیسانس رشته زیست شناسی را به خود اختصاص می دادند و در دوره های علوم حرفه ای مانند کشاورزی و پزشکی نیز به فراخور رشته تدریس می شده اند. ولی تأسیس رشته میکروبیولوژی به دوره پس از انقلاب فرهنگی باز می گردد. انقلاب فرهنگی دوره ای سه ساله (از ۱۳۵۹) در تاریخ دانشگاههای ایران بود که طی آن از دانشگاه غرب زدائی شد و از جمله تغییرات بازنگری و نوسازی رشته ها و برنامه های درسی بود. این نوسازی در زیست شناسی منجر به تخصصی شدن رشته ها و پدید آمدن دوره های کارشناسی در گیاه شناسی، جانورشناسی، بافت شناسی، سلولی مولکولی و میکروبیولوژی در سال ۱۳۶۲ شد. دانشگاههایی که مجوز ارائه رشته میکروبیولوژی را دریافت کردند، بتدریج افزایش یافتند و در آغاز دانشگاه تهران و دانشگاه اصفهان پیشرو بودند. دوره کارشناسی بیوتکنولوژی میکروبی در سال ۱۳۸۶ تأسیس شد و نخستین بار در دانشگاه الزهرا ارائه شد. در این اواخر این دوره عمومی شد و در قالب دوره کارشناسی بیوتکنولوژی ارائه می شود.

در طی چهل سال بتدریج دوره های کارشناسی میکروبیولوژی و بیوتکنولوژی به دوره های کارشناسی ارشد و دکتری گسترش یافت. گسترش فیزیکی نیز این رشته ها را به حدود ۱۲ دانشگاه دولتی کشاند که در تمام مقاطع تحصیلی یا یکی از آنها به تربیت دانشجو می پردازند. دانشگاه های تهران، اصفهان، الزهرا و شهیدبهشتی در تمام مقاطع و دانشگاه شهید چمران، مازندران، تبریز، مشهد، شاهد، مراغه، ملایر و لرستان در یک یا دو مقطع دانشجو می پذیرند. اکنون دهها واحد آموزشی در دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه پیام نور و دانشگاه های غیرانتفاعی سالانه حدود ۱۵۰۰ دانشجوی کارشناسی را بدون آزمون برای تحصیل در میکروبیولوژی و در همین حدود برای بیوتکنولوژی می پذیرند. دوره های آموزشی میکروبیولوژی فراز و نشیب هایی را پشت سر گذاشته و زمانی به عنوان گرایش علوم سلولی مولکولی برنامه ریزی شده و در سال ۱۳۹۷ دوره کارشناسی طی اقدام نابجا از آزمون سراسری حذف شده است. به واسطه نیاز کشور، این رشته ها همچنان پایدارند.